

16. Evropa po 30.leté válce

Francie

Ludvík XIV. (1643 – 1715)

- Do roku 1661 za něj vládl kardinál Mazarin
- Ludvík shromažďoval veškerou moc do svých rukou a pěstoval kult krále Slunce
- Jako absolutní vládce musel mít Ludvík XIV. oporu:
 - a) **Silná armáda**, největší v Evropě s nejlepší výzbrojí, byla centralizovaná a jednotně uniformována, ale byla velmi drahá (až $\frac{3}{4}$ státního rozpočtu)
 - b) **Státní správa**, král na vrcholu mocenské pyramidy, jmenoval důležité úředníky, ministry, královskou radu a intendanty provincií, všichni podřízeni králi
 - c) **Náboženství**, katolická církev byla velmi mocná a pronásledovala hugenoty
- **Vnitřní politika**
 - Bylo potřeba dobudovat absolutismus
 - Nejvíce bylo potřeba zvýšit příjmy státní pokladny, král tím pověřil ministra financí Jeana Colberta
 - **Jean Colbert** přišel s novou ekonomickou teorií, **merkantilismus** byl založen na poměru vývozu a dovozu, vývoz by měl převažovat nad dovozem, obchodovali se zaostalejšími zeměmi, hledali nové suroviny a odbytiště
 - **Zásady merkantilismu:**
 - 1) Bohatství země závisí na množství drahých kovů v zemi
 - 2) Zákaz vývozu surovin, nejdříve zpracovat a poté vyvézt drahé
 - Colbert také omezoval dovoz, zaváděl vysoká dovozní cla
 - J. Colbert splnil očekávání Ludvíka XIV., státní pokladna se začala plnit
 - Ludvík XIV. potřeboval spousty peněz na armádu, církev, státní aparát, drahá sídla (přestavba Versailles), přepychový život a výbojnou politiku
- **Zahraniční politika**
 - Cílem zahraniční politiky Ludvíka XIV. bylo oslabení moci španělských a rakouských Habsburků
 - Chtěl získat území v oblasti SŘŘ, chtěl se zbavit velkého obchodního konkurenta – Nizozemí
 - Také chtěl získat území v zámoří
 - Úspěch měl v SŘŘ, území získal, ale náklady na něj byly obrovské, zisky malé, takže evropská zahraniční politika byla neúspěšná

- Zato zahraniční politika v Americe byla velmi úspěšná, Francie získala v zámoří Kanadu a velké území v okolí Mississippi (Louisiana)

Válka o dědictví španělské (1701 – 1714)

- Roku 1714 vymřeli španělští Habsburkové, když poslední z nich, Karel II., umřel bez potomků
- Nárok na trůn si činili rakouští Habsburkové a francouzští Bourboni
- Bourboni si nárok na trůn dělali de facto oprávněně, protože než Karel II. zemřel, předal trůn právě jim
- Španělským králem se tedy měl stát **Filip z Anjou**, vnuk krále Ludvíka XIV.
- Ale většina států Evropy nechtěla, aby Bourboni usedli na španělský trůn, protože kdyby došlo ke spojení Francie a Španělska, tak by Bourboni měli v Evropě obrovskou moc
- Proto vznikla velká koalice proti Bourbonům v čele s rakouskými Habsburky, v koalici byla německá knížata, Nizozemí a Anglie se přímo nezapojily, ale nepodporovala to, aby Bourboni stanuli na španělském trůnu
- Roku 1714 válka skončila uzavřením **Utrechtského míru** tím, že na španělský trůn nastoupil Filip z Anjou jako Filip V. Španělský, ale pod podmínkou, že nikdy nedojde ke spojení Francie a Španělska pod vládou jednoho panovníka
- Bourboni se rozštěpili na francouzské a španělské, získali kolonie ve střední a jižní Americe
- Rakouští Habsburkové získali Jižní Nizozemí, Milánsko, Sicílii, Neapolsko, severní Itálii a Sardinii

Ludvík XV. (1715 – 1774)

- Na trůn nastoupil v 5 letech, vládl za něj jeho regent Filip Orleánský
- Podléhal cizím vlivům a byl ovládán svými milenkami, Madame de Pompadour a Madame du Barry
- **Sedmiletá válka (1756 – 1763)**
 - Probíhala v Evropě i zámoří
 - Stály proti sobě koaliční systémy, Francie a Prusko proti Velké Británii, Rakousku a Rusku
 - Za Rakousko, kterému vládla Marie Terezie, vedl válku ministr Václav Antonín Kounic, chtěl navázat dobré vztahy s Francií, protože Prusko bylo pro Rakousko nepřátelské
 - Francie nakonec přešla na stranu Rakouské monarchie a Velká Británie přešla na stranu Pruska
 - Nové koaliční systémy → VB a Prusko X Rakousko, Rusko a Francie
 - Hlavními aktéry války v zámoří byli Britové a Francouzi, Britové měli velkou převahu

- Francie ztratila Kanadu a velkou část Louisiany v Americe, což zapříčinilo úpadek Francie

Vznik Pruského království

- Říše byla v hospodářském úpadku, některé oblasti byly vylištěné a země byla celkově rozdrobena
- V čele stál císař z rodu Habsburků
- Obchod byl v rukou cizích obchodníků z Francie, Nizozemí a VB
- Ve SŘŘ byli tři nejvýznamnější knížectví: **Bavorsko, Sasko a Braniborsko**, které usilovaly o prvenství v říši
- Na území SŘŘ vznikl nový stát Prusko – z Braniborské marky, Pruska a Porýní
- Všechny tyto oblasti postupně získali **Hohenzollernové**
- Braniborská marka vznikla na přelomu 12. a 13. století, když SŘŘ expandovala na východ a v 15. století ji koupil **Fridrich Hohenzollernský** od Zikmunda Lucemburského
- Prusko bylo dříve součástí území řádu německých rytířů, jejichž posledním velmistrem byl **Albrecht Hohenzollernský**, Prusko změnil na Vévodství pruské a přešel k luteránství
- Oblast Porýní se připojila v 17. století
- Braniborští kurfiřti stáli v čele snah vytvořit ze všech těchto částí jediný stát
- **Friedrich Vilém (1640 – 1688)**, braniborský kurfiřt, budoval velkou armádu, aby mohl spojit všechny 3 části, finanční prostředky mu poskytli **junkeři**, pruská velkostatkářská šlechta
- Friedrich Vilém jim za to poskytoval mnohé výhody - nemuseli platit daně na armádu, monopol na obchod s obilím, velitelská místa v armádě a nejvyšších úradech
- F. Vilém budoval také absolutismus, opíral se o junkery, státní správu a armádu
- Armáda byla velmi vyspělá, moderní; vojáci sloužili 25 let, byli verbováni i násilným způsobem, klidně i v cizině, morálka byla tvořena tvrdými kázeňskými postihy, takže vojáci se báli spíše důstojníka než bitvy
- Pruský stát byl velmi militantní, i poddaní byli podřízení a poslušní; úřednický aparát pak spolehlivý a přesný
- Hlavním cílem bylo upevnění Pruska zevnitř, aby mohla začít expanze
- Prusko **velmi ochotně přijímalo emigranty**, zalidňovali Braniborský venkov, do Pruska přišlo hodně Čechů v důsledku Obnoveného zřízení zemského, Francouzů kvůli útokům na hugenoty a v důsledku zrušení **ediktu Nantského**
- Nástupcem Friedricha I. byl **Friedrich Vilém I. (1713 – 1740)**, byl přezdívám kaprál na trůně, protože celý život chodil oblečen v uniformě
- Velmi šetřil na všem možném a veškeré úspory věnoval na svůj jediný zájem – armádu
- Jeho nástupcem se stal jeho syn **Friedrich II. Veliký (1740 – 1786)**
- Friedrich II. zahájil období nejvýznamnějších výbojů, Prusko se účastnilo:

- Válka o rakouské dědictví, na rakouský trůn nastoupila Marie Terezie, ostatní státy ji neuznaly
- Sedmiletá válka, zde si Friedrich II. potvrdil definitivně zábor Slezska
- Trojí dělení Polska – dělení Polska mezi Prusko, Rakousko a Rusko

Rakouská monarchie

- Většina bojů v rámci Rakouské monarchie se odehrála v Čechách
- V Čechách byl chabý odpor, bylo popraveno 27 pánů a vydáno **Obnovené zřízení zemské**
- Vymíraly velké české šlechtické rody, do Čech přicházely cizí rody, hlavně z Francie a Itálie
- Na Uhry neustále útočili Turci, uherští magnáti chtěli větší hospodářskou nezávislost, prosazovali merkantilismus, doporučovali nevyvážet suroviny a zpracovávat je doma a vyvážet až hotové produkty
- V závěru 30leté války vládl Ferdinand III., po něm **Leopold I. (1657 – 1705)**
- Za vlády Leopolda I. se v SŘŘ bojovalo hlavně na hranicích s Francií s Ludvíkem XIV.
- Pak také válčili s Turky, roku 1663 došlo k hraničnímu sporu Osmanské říše a Sedmíhradska
- Turci zaútočili na Uhry a velkou část obsadili, Habsburkové tam vyslali armádu, Turky porazili a uzavřeli s nimi mír, Turci si mohlo nechat většinu dobytých území
- **Roku 1683 Turci vytáhli na Vídeň** a obléhali ji, křesťanská Evropa vyslala k Vídni pomoc a odrazili je; především rakouská armáda vedená Evženem Savojským a polská vojska Jana Sobieskiho
- Rakušané dokonce dobyli část tureckých území na Balkáně
- Leopold I. se zapojil i do války o dědictví Španělské
- Na trůn po jeho smrti nastoupil Josef I., ale ani ten se nedožil konce války a roku 1711
- Nastoupil na trůn Karel VI. (1711 – 1740), který měl dynastický problém
- Karel VI. neměl syna, proto roku **1713 vydal pragmatickou sankci**, kterou ustanovil, že moc v rodě Habsburků může přejít na prvorozenou dceru, není-li mužský potomek
- Zahraniční mocnosti Pragmatickou sankci neuznaly
- **Roku 1718 vznikla Východoindická společnost** pod patronací Karla VI., čímž byl založen monopol v Jihovýchodní Asii
- Ostatní státy, které už měly podobné společnosti, se zalekly, chtěly po Karlovi, aby ji zrušil
- Karel VI. slíbil, že tak učiní, pokud uznají Pragmatickou sankci
- Karel VI. pořád válčil s Francií a Turky (ztratil Balkán, území, jež získal Evžen Savojský)
- Ztratil Neapolsko a Sicílie na úkor španělských Bourbonů

- Roku 1740 zemřel a na trůn nastoupila jeho dcera Marie Terezie s novou formou vlády – osvícenským absolutismem